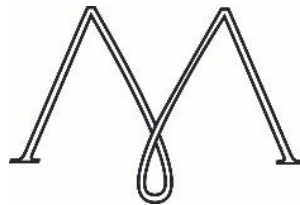

Hatályos: 2023. június 30.

ÉRTÉKELÉSI SZEMPONTOK intézményi hatáskörben
nyilvántartásba vett mesterképzési szakok értékeléséhez

M A B

MAGYAR FELSŐOKTATÁSI
AKKREDITÁCIÓS BIZOTTSÁG

Hatályos:

Jogszabályi háttér:

A MAB a szakok indítása szakmai bírálati szempontjainak összeállításánál kiindulási alapnak tekinti a nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény (Nftv.) vonatkozó rendelkezéseit és e törvény végrehajtási rendelete, a 87/2015. (IV. 9.) Korm. rend. (Nftv. vhr.) vonatkozó előírásait, különösen az 5. mellékletben foglaltakat.

A MAB működésére és eljárásrendjére vonatkozó jogszabályok elérhetősége:

<https://www.mab.hu/mab/>

AZ ÉRTÉKELÉSI ELJÁRÁSBAN HASZNÁLT ÉS MAB ÉRTELMEZÉST IGÉNYLŐ FOGALMAK

Tartalmi vonatkozású fogalmak

<p>ismeretkör: szakmailag, szakterületileg összetartozó tantárgyak/tantervi egységek csoportja</p>
<p>tantárgy: a tanterv részét képező, egy vagy több félévhez kapcsolódó, ismeretek közlésére, készségek kialakítására, begyakorlására alkalmas oktatási egység. A tantárgyhoz kötődő tananyagot a hallgatók <u>részben</u> a tanterv szerint a tárgyhoz rendelt tanórákon, gyakorlati foglalkozáson való részvétellel, <u>részben</u> további, a felsőoktatási intézményen kívüli (otthoni), önálló munkával sajátítják el. A tantárgyhoz kapcsolódó követelmények sikeres teljesítését – <i>a kritériumként előírtak kivételével</i> – a hozzárendelt kreditek ismerik el.</p> <p>A tantárgy <i>választhatóság szempontjából</i> lehet:</p> <ol style="list-style-type: none"> a) <i>kötelező</i> (az adott szakon, szakirányon/specializáción mindenki számára előírt); b) <i>kötelezően választható</i> (megadott kínálatból előírt választási lehetőség); c) <i>szabadon választható</i> (korlátozás nélkül¹ kitölthető kredit- és órakeret)
<p>speciális tantervi egység: szakmai gyakorlat (pl. <i>klinikán, kórházban, terepen, tangazdaságban</i> stb.), szakdolgozat</p>
<p>törzsanyag: a kötelező és a kötelezően választható ismeretek. Nem törzsanyag az esetleges specializációs modul (differenciált ismeretek) és a szabadon választható tárgyak.</p>
<p>szakmai ismeretkör: az adott szakképzettség megszerzése szempontjából meghatározó ismeretek együttese</p>
<p>elméleti ismeret: meghatározó mértékben az elméleti tudást megszerzését biztosító tananyag, az elsajátításra alkalmas ismeretátadási (pl. <i>előadás</i>) és ismeretellenőrzési (pl. <i>kollokvium, tesztvizsga</i> stb.) módokkal</p>
<p>gyakorlati ismeret: elméleti tudás gyakorlatba ültetése, vagy eleve gyakorlati/készség jellegű ismeret, az elsajátításra alkalmas ismeretátadási (pl. <i>gyakorlat, szeminárium</i> stb.) és ismeretellenőrzési módokkal (pl. <i>gyakorlati jegy, projektmunka bemutatása, prezentáció</i> stb.)</p>

¹ Nftv. vhr. 87/2015. (IV.9.) Korm. rend. 54. § (2) ... Szabadon választható tantárgy esetében a felsőoktatási intézmény nem korlátozhatja a hallgató választását a felsőoktatási intézmények által meghirdetett tantárgyak körében.

A személyi feltételeket érintő fogalmak

<p>a szakon oktatók: azok a tantervben szereplő elméleti, ill. gyakorlati órák keretében oktatási feladatot ellátó személyek, akik alkalmazásuk típusa alapján lehetnek:</p> <p>T, R: az adott felsőoktatási intézményben (FOI) közalkalmazotti jogviszonyban, munkaviszonyban, vagy ezekkel azonos elbírálás alá eső jogviszonyban, teljes munkaidőben (T), illetve részmunkaidőben (R) oktatói², tanári, tudományos kutatói, vagy más (pl. <i>mérnök, könyvtáros stb.</i>) munkakörben</p> <p>E: egyéb módon az oktatásba bevont, pl. megbízási jogviszony³ keretében alkalmazottak (<i>óraadó, prof. emer.</i>), az „intézményhez (FOI) tartozás”, a személyi feltételek elsődleges megítéléséhez figyelembe vehetőség szempontjából lehet:</p> <p>A: aki az Nftv. 26. §. (3) bekezdés szerint⁴ az érintett felsőoktatási intézményt jelölte meg⁵ írásos nyilatkozatában, s ezzel az adott intézménynek „akkreditációs” nyilatkozatot tett oktatónak (A) minősül, s a FOI működési feltételeinek (pl. szakindítás személyi feltételei) megítélésénél figyelembe vehető.</p> <p>V: „vendégoktató”: más FOI-nek írt alá, „akkreditációs” nyilatkozatot, illetve egyetlen FOI-nek sem adott ilyen nyilatkozatot, így a vonatkozó jogszabályban előírt személyi feltételek⁷ megítélésénél nem vehető figyelembe.</p>
<p>szakfelelős: a szak tartalmáért, a teljes képzési folyamatért felelős, hatáskörrel rendelkező oktató</p>
<p>szakirány felelőse: a szakon belül önálló szakképzettséget eredményező, speciális szaktudást biztosító képzés tartalmáért, a szakirányos képzési folyamatért felelős oktató</p>
<p>ismeretkör felelőse: az ismeretkör tantárgyainak oktatásszervezéséért és fejlesztéséért, valamint összehangolt oktatásának biztosításáért felelősséget vállaló oktató</p>
<p>tantárgyfelelős: a tantárgy oktatásának szervezéséért, fejlesztéséért felelős oktató</p>
<p>törzs-oktatók: a törzsanyag ismeretköreinek intézményi elsajátítását biztosító tantárgyak oktatói</p>

² A felsőoktatási intézményben létesíthető oktatói munkakörök: tanársegéd, adjunktus, főiskolai, ill. egyetemi docens, főiskolai, ill. egyetemi tanár, mesteroktató. Ld. Nftv. 27. § (1)

³ Nftv. 25. § (3) Megbízási jogviszony keretében az oktatói feladat akkor látható el, ha a tevékenység jellege ezt megengedi, továbbá a végzett munkára fordított idő nem haladja meg a teljes munkaidő hatvan százalékát (a továbbiakban: óraadó oktató).

⁴ Nftv. 26. § (3) Az oktató – függetlenül attól, hogy hány felsőoktatási intézményben lát el oktatói feladatot – az intézmény működési feltételei megítélésénél mérlegelése során egy felsőoktatási intézményben vehető figyelembe. Az oktató, írásban adott nyilatkozata határozza meg, hogy melyik az a felsőoktatási intézmény, amelyiknél figyelembe lehet őt venni. A nyilatkozat meglétét a fenti értelmű nyilatkozatot adóknak a FOI rektora által hitelesített (oktatóknál a FIR számokat is megadó) listája igazolja, amely a MAB-hoz véleményezésre eljuttatott beadvány része.

⁵ A FOI-ban foglalkoztatott esetében ún. első helyen foglalkoztatott oktató

⁶ Átlépő szándéknyilatkozó: létesülő intézménybe lépés, vagy más okból történő átlépésnél az új, vagy másik FOI nak átlépő szándéknyilatkozatot adott oktató, aki egy adott FOI-ban A oktató, ugyanakkor más, pl. létesítés alatt álló FOI által benyújtott szakindítási kérelemben úgy szerepel, mint aki ebben a másik intézményben szándékozik majd A oktató lenni. Ez esetben csatolni kell a korábbi/addigi intézménye rektorának nyilatkozatát arról, hogy az illető oktató ezen szándékáról tudomása van, az oktató neki adott nyilatkozata visszavonása megtörténik/megtörtént. (E rektori nyilatkozat nélkül az illető oktató az új, vagy másik FOI kérelmében akkreditációs szempontból egyáltalán nem vehető figyelembe!)

⁷ Lásd Nftv. vhr. 87/2015. (IV. 9.) Korm. rend. 5. melléklet

I. A KÉPZÉS TARTALMA

A szak képzési és kimeneti követelményeiben (KKK) leírtakat teljesítse

- az intézmény által a szakra kidolgozott tanterv.
- a tantárgyi programok, tantárgyleírások szakmai tartalma, azaz:
- a KKK „Szakmai jellemzők” alatt megadott, a szakot felépítő, a szakképzettséghez vezető tudományágak, szakterületek, ill. az ezeket megjelenítő ismeretkörök/tantárgyak a tantervben felismerhetően jelenjenek meg, és a jelzett kredit-tartományokban legyenek;
- a KKK-ban meghatározott „Képzési cél” szerinti, ott előírt kimeneti kompetenciák (tudás, képesség, attitűd, autonómia és felelősség) megszerzését az adott képzési időn belül megvalósíthatóan biztosítsa hallgatók számára

A **tanulástámogatásnak** biztosítania kell a hatékony ismeretszerzéshez megfelelő intézményi eszközrendszert (tananyag, tansegédlet, tutor/mentor rendszer...), valamint az adott képzés szerint elvárt, alkalmas oktatási módszertant.

A szak jelzett **orientációjával**⁸ összhangban lévő gyakorlati képzés mértékét, szakszerű körülményeit, szervezettségét az intézményben folyó és az intézményen kívüli (szakmai gyakorlat) képzés során egyaránt biztosítani szükséges.

A képzés során **külföldi részképzés** céljából a tantervbe épített, nemzetközi hallgatói mobilitásra felhasználható időszak, mobilitási ablak álljon rendelkezésre.

A képzés jellemzőiről készüljön a hallgatók számára elérhető tanulmányi tájékoztató kiadvány.

Az idegen nyelven folytatni tervezett képzésre is érvényesek a szakra vonatkozó KKK előírásai (az Nftv. 51.§ (2) bekezdése⁹ figyelembe vételével).

Idegen nyelven folytatott képzés esetén a tantervnek a magyar nyelvű képzésével kell megegyeznie a szakképzettség szempontjából meghatározó ismeretkörök – az esetleges specializációra is tekintettel – vonatkozásban. Csak indokolt, a KKK-ban rögzített képzési cél és az előírt kompetenciák együttesének megvalósulását nem veszélyeztető eltérések fogadhatók el.

II. A KÉPZÉS SZEMÉLYI FELTÉTELEI

Szakfelelős, szakirány-felelős¹⁰ AT

- Az intézménynek „akkreditációs” nyilatkozatot adott, ott teljes munkaidőben foglalkoztatott (AT), tudományos fokozattal rendelkező oktató, egyetemi/főiskolai tanár vagy docens.
- Szakmai kompetenciájának, kutatási területének összhangban kell lennie a szak/szakirány képzési programjával, s rendelkeznie kell a szakterületen szerzett, igazolt szakmai gyakorlattal/tapasztalattal és teljesítménnyel.
- Egyidejűleg egy szakért/szakirányért felelős

⁸ A 18/2016. (VIII. 5.) EMMI rendelet "4. § Az alap- és mesterképzési szakokon, felsőoktatási szakképzésekben a szak, szakképzés orientációja a képzési program jellege alapján lehet:

a) kiemelten elméletigényes, amelyben a gyakorlati jellegű ismeretátadáshoz képest az elméleti jellegű ismeretátadás aránya 70- 80 százalék,

b) elméletorientált, amelyben a gyakorlati jellegű ismeretátadáshoz képest az elméleti jellegű ismeretátadás aránya 60-70 százalék,

c) kiegyensúlyozott, amelyben a gyakorlati jellegű ismeretátadáshoz képest az elméleti jellegű ismeretátadás aránya 40-60 százalék;

d) gyakorlatorientált, amelyben az elméleti jellegű ismeretátadáshoz képest a gyakorlati jellegű ismeretszerzés aránya 60-70 százalék,

e) kiemelten gyakorlatigényes, amelyben az elméleti jellegű ismeretátadáshoz képest a gyakorlati jellegű ismeretszerzés aránya 70-80 százalék."

⁹ 51. § (1) A felsőfokú tanulmányok befejezését igazoló oklevél kiadásának előfeltétele a sikeres záróvizsga, továbbá - ha e törvény másképp nem rendelkezik - az előírt nyelvvizsga letétele.

(2) Az (1) bekezdésben foglaltakat - a záróvizsga kivételével - nem kell alkalmazni, ha a képzés nyelve nem a magyar nyelv...

¹⁰ A szakfelelősi és szakirány-felelősi elvárásoknak már a kérelem benyújtásának időpontjában mindenben teljesülni kell, átlépő szándéknyilatkozat (ld. a HASZNÁLT FOGALMAK, ÉRTELMEZÉSEK-nél) nem fogadható el.

- A szakindítás időpontjától számított egy képzési ciklus befejezéséig 70. életévét nem tölti be.¹¹

A szakon oktatók

- a) Ismeretkör – felelős **AT, AR, AE** – ismeretkörbe nem tartozó, önálló tantárgynál tantárgyfelelős
- Felelős olyan AT, ill. AR oktató, vagy egyéb módon az oktatásba bevont személy (AE) lehet, aki legalább 3 éves oktatói gyakorlattal rendelkezik, és szakmai kompetenciája, kutatási/oktatásfejlesztői irányultsága összhangban van azzal az ismeretkörrel, tantárggyal/tantárgyakkal, amely(ek)nek felelőse.
 - A törzsanyag ismeretköreinek, illetve („önálló”) tantárgyainak felelősei tudományos fokozattal rendelkező oktatók, és legalább 2/3-uk AT/AR oktató
 - Egy oktató legfeljebb három – akár több szakon is előírt – ismeretkör felelőse lehet.
 - Az ismeretek átadásában és számonkérésében a felelős részvétele érdemi – az ismeretkör legalább egy tantárgyára, ill. legalább 3 kredit értékű ismeretanyagra kiterjedő.
 - Elméleti szakmai ismeret (ismeretkör/tantárgy) felelőse tudományos fokozattal rendelkező, szakmailag kompetens oktató.
 - Gyakorlati ismeret (szakmai) ismeretkör/tantárgy) felelőseinek legalább 80%-a az adott ismeretkörrel/ tantárggyal összhangban lévő, igazolt oktatói és szakmai gyakorlattal rendelkező oktató.
 - Minden 30 kreditet elérő specializációnak olyan intézményi felelőse lehet, aki AT vagy AR oktató, a jelzett speciális ismeretek szakértője, és ezen ismeretkörök legalább egy tantárgyának felelőse és oktatója is.

Több szakon/karon (intézményben) oktatott azonos szakmai tartalmú tantárgyat/ismeretkört a megítélésnél egyszer kell beszámítani!

- b) A szak összes intézményi oktatója **AT, AR, AE, V**
- A képzés „törzs-oktatóinak” legalább 75%-a az intézmény által foglalkoztatott oktató (AT/AR).
 - Az intézményben folytatott gyakorlati foglalkozások vezetőinek legalább 50%-a az intézmény teljes munkaidőben foglalkoztatott oktatója (AT).
 - A felelősökön kívül minden a képzésbe bevont oktatótól elvárt, hogy szakmai kompetenciája összhangban legyen azzal a tantárggyal/tantárgyakkal, amelyeknek oktatásában részt vesz.
 - A szak oktatóinak terhelése (oktatásra fordított idő) tekintetében az Nftv. 26. § (1) pontban¹² foglaltak az irányadók.

Az oktató személyi-szakmai adatai

¹¹ Az Nftv. 31. § (4) bekezdés alapján az egyházi és a magán felsőoktatási intézményben foglalkoztatott oktató és kutató esetében a szervezeti és működési szabályzat foglalkoztatási korhatárt állapíthat meg, amellyel szemben az egyetlen kikötés, hogy a megállapított korhatár nem lehet alacsonyabb, mint az Nftv. költségvetési szervnél foglalkoztatott oktató és a kutató foglalkoztatására vonatkozóan megállapított hetvenedik életévi korhatár.

¹² Nftv. 26. § (1) Az oktató a heti teljes munkaidejéből - két egymást követő tanulmányi félév átlagában - egyetemi vagy főiskolai tanári munkakörben legalább heti nyolc, docensi munkakörben legalább heti tíz, adjunktus, tanársegéd és mesteroktató munkakörben legalább heti tizenkét órát köteles a hallgatók felkészítését szolgáló előadás, szeminárium, gyakorlat, konzultáció megtartására (a továbbiakban: tanításra fordított idő) fordítani. Az oktató munkaideje legalább húsz százalékában tudományos kutatást - a művészet, művészetközvetítés és sporttudomány képzési területen művészeti vagy sportszakmai tevékenységet - folytat, továbbá a hallgatókkal való foglalkozással, tudományos kutatással le nem kötött munkaidőben - munkaköri feladatként - a munkáltató rendelkezései szerint ellátja mindazokat a feladatokat, amelyek összefüggnek a felsőoktatási intézmény működésével és igénylik az oktató szakértelmét.

A képzésben résztvevő oktatókról a személyi-szakmai adatlapon közölt adatok, s bemutatott publikációk alapján legyen megállapítható az alábbiak teljesülése, megléte:

- szakmai kompetencia¹³ a gondozott, oktatott tantárgyhoz, illetve ismeretkörhöz kapcsolódóan,
- az elméleti-szakmai ismeretek átadását biztosító szaktudományos/szakmai fejlesztői tevékenység, amelynek alapján az oktató az adott ismeretkörben eredményes, az alapszintű ismeretek átadását megfelelő minőségben képes biztosítani,
- szakmai gyakorlat, gyakorlottság, amelyet a szakképzettség szempontjából kiemelten fontos gyakorlati szakmai ismeretkörök felelőseinek, oktatóinak, illetve gyakorlatvezetőinek érdemben igazolnia szükséges.

Az idegen nyelven (is) tervezett képzés

Az idegen nyelven folyó képzés oktatói:

- szakmai felkészültség, kvalifikáció tekintetében feleljenek meg a magyar nyelvű képzéssel szemben támasztott személyi feltételeknek,
- rendelkezzenek előadóképes idegennyelv-tudással; melynek bizonyítéka lehet:
 - anyanyelvként bírt nyelvtudás, vagy
 - felsőfokú nyelvvizsga (a csak gyakorlatot vezető oktatóknál elegendő középfokú), vagy
 - legalább féléves, vagy rendszeres (felkérési, meghívásos) külföldi, adott nyelvterületen folytatott oktatási tevékenység, vagy
 - legalább 1 éves aktív, dokumentált hallgatói tapasztalat; vagy
 - legalább 6, az adott idegen nyelven tartott konferencia előadás.

III. A SZAKTERÜLETI TUDOMÁNYOS HÁTTÉR

Az intézményben a szak KKK-jában jellemzőnek megadott tudományág(ak)ban olyan kutatási (fejlesztési, művészeti, sportszakmai stb.) témákat is művelnek, amelyekre építve felkészítik a hallgatókat a doktori képzésbe való továbblépésre, azaz:

- A szak tudományágában legyen legalább két országosan (ebből legalább egy nemzetközileg is) elismert tudományos műhellyel vagy együtt dolgozó szakmai közösséggel bíró alapvető K+F / művészeti terület.
- Az oktatók az általuk gondozott diszciplínában rendszeresen publikáljanak és mutassák fel tudományos, mérnöki/művészeti alkotói, fejlesztési, pályázati eredményeiket, ezek pozitív visszajelzéseit.¹⁴

IV. A KÉPZÉS INDÍTÁSÁNAK INFRASTRUKTURÁLIS FELTÉTELEI

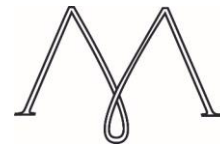
(érvényes az idegen nyelven folyó képzésekre is)

- Folyamatosan biztosítható legyen valamennyi infrastrukturális alapfeltétel, azaz a képzéshez szükséges teljes oktatási eszköztára,
- Biztosítottak legyenek a képzés orientáltságának megfelelő gyakorlati képzés feltételei, azaz

¹³ Az adott szakterületi szakmai kompetencia meglétének ismérvei:
- adekvát szakképzettség (diploma) és/vagy tudományos fokozat/cím,

- a szakterülethez kötődő publikációk, kutatások, fejlesztések
- szakterületi tantárgy oktatásában több éves gyakorlat

¹⁴ Nftv. 26. § (1)..... Az oktató munkaideje legalább húsz százalékában tudományos kutatást - a művészet, művészetközvetítés és sporttudomány képzési területen művészeti vagy sportszakmai tevékenységet - folytat, A tudományos kutatási tevékenység eredményére vonatkozó adatokat a Magyar Tudományos Akadémiáról szóló 1994. évi XL. törvény 3. § (1) bekezdés o) pontjában meghatározott nemzeti tudományos bibliográfiai adatbázisban (a továbbiakban: Adatbázis) rögzíteni kell.

a gyakorlati oktatás számára rendelkezésre álló infrastruktúra, azaz a tárgyi és eszközökre vonatkozó feltételek, gyakorlólhelyek. Egybefüggő szakmai gyakorlatot a felsőoktatási intézménnyel kötött együttműködési megállapodás alapján biztosító jogi személy vagy gazdálkodó szervezet esetében szándéknyilatkozatra van szükség azoktól a szakmai gyakorlólhelyektől, amelyekkel a felsőoktatási intézmény a sikeres szakindítás esetén a képzés megkezdése előtt együttműködési megállapodást köt.

- Az intézményi könyvtár állományának és szolgáltatásainak minden hallgató számára biztosítania kell a tantárgyi programok kötelező irodalomjegyzékében felsorolt könyvek és más szakirodalmi források elérhetőségét.
- A képzés indításának feltétele olyan korszerű szolgáltatásokat nyújtani képes informatikai hálózat biztosítása, amelyhez a hallgatók rendszeresen és szervezett formában hozzáférhetnek.
- Az idegen nyelven folytatandó oktatásban is biztosítani kell a fentiekben meghatározott infrastrukturális és egyéb tárgyi feltételeket (pl. oktatási segédanyagok az adott idegen nyelven) megfelelő mennyiségben és minőségben.

TOVÁBBI SPECIÁLIS TÁRGYI ÉS SZEMÉLYI FELTÉTELEK A TANÁRKÉPZÉSBEN¹⁵

- A felsőoktatási intézményben - a szabályzatban meghatározott módon - tanárképző központ biztosítja a szakmai, tartalmi, szervezeti és tudományos feladatok összehangolását, az elméleti és gyakorlati képzés szervezését.
- Minden hallgató számára előzetes megállapodással igazoltan biztosított a külső gyakorlati képzőhely, ahol a gyakorlatot vezető tanár szakirányú felsőfokú végzettséggel és legalább 5 éves szakmai gyakorlattal rendelkezik.

¹⁵ Lásd Nftv. vhr. 87/2015. (IV. 9.) Korm. rend. 5. melléklet 3. pont